

A TATAI KOSSUTH TÉR SZABADTÉRÉPÍTÉSZETI TERVE TATA – KOSSUTH SQUARE OPEN SPACE DESIGN

SZERZŐ/BY:
BŐHM GÁBOR

LEKTOR/REVIEWER:
JÁMBOR IMRE

Tata Komárom-Esztergom megyében, a megyeszékhelytől 9 km-re fekszik. A tatai kistérség életében a város meghatározó gazdasági, társadalmi és kulturális szerepet játszik, fontos turisztikai célpont.¹ A történelmileg két magból, Tatából és Tóvárosból fejlődött város déli részének központját képezi a Kossuth tér. Tata egykori templom- és piactere, majd városi főtere a város fejlődését szervesen követve évszázadokon át szolgálta a közéletet. Jelenleg a tér területének jelentős része – városi főterektől szokatlan módon – közparkként funkcionál. A terület ilyen formájában már nem képes kiszolgálni azokat az igényeket, melyre pozíciójából, történelmi múltjából fakadóan hivatott lenne. A tér ma nem centruma Tata szellemi és társadalmi életének, elvesztette a főterekre jellemző szerepét. Helyzeti energiája, történelmi, művészeti értékei, műemléképületei ellenére elhanyagoltan, kihasználatlanul áll az óváros szívében. A tér rendezésére, újragondolására már évtizedek óta mutatkozik igény a városvezetés részéről. Tata Város Önkormányzata több ízben írt ki a tér fejlesztését célzó pályázatot, ám a tényleges megvalósítás még várat magára.

A KOSSUTH TÉR TÖRTÉNETE

A Kossuth tér története összekapcsolódott a város fejlődésével, átalakulásával. Tata óvárosának jelenkori képe, építészeti arculata az Eszterházyak nevéhez köthető. A város 1727-ben került a család tulajdonába. Esterházy József Elzászból, Bajorországból, majd Würzburg környékéről németeket, később morva telepeseket hozott a szabadságharc miatt megritkult lakosság pótlására, a megnövekedett munkaigény kielégítésére. A városba hívtak mérnököket, építészeket, mestereket munkájuk nyomán fejlődésnek indult Tata. A tér ma legjelentősebb épületének, a Szent Kereszt plébániatemplomnak az építésére Anton Pilgram kapott megbízást Eszterházy Ferenctől. Az építkezés megindult, a templom alapkövét 1751-ben rakták le. A munkálatok azonban rövidesen félbeszakadtak, majd 18 év szünetet követően az 1760-as években ismét folytatódott, ám ekkor már Fellner Jakab átdolgozott tervei alapján. Az új templom építésének kezdetekor a tér közepén lévő gótikus Szent Balázs templom elhanyagolt, piszkos, roskatag állapotban ugyan, de állt még, misézés is folyt benne. Bontására csak akkor került sor, mikor a Szent Kereszt plébániatemplom már elérte a misézésre alkalmas állapotot. Fellner Jakab halálát követően segédje,

¹ A nyár folyamán a Víz, Zene, Virág fesztivál, a Tatai sokadalom és a Barokk fesztivál, míg ősszel az Öreg-tavi nagy halászat és a nemzetközi hírű Tatai vadlúd sokadalom vonzza a látogatókat.

1

2

1. kép/pict.:

Tata főtere az 1930-as években. / Main square of Tata in 1930s. (FORRÁS/SOURCE: KÖRMENDI GÉZA: TATA, A VIZEK ÉS A MALMOK VÁROSA, ARGUMENTUM

TUDOMÁNYOS KIADÓ, BUDAPEST, 2007., p 82.)

2. kép/pict.:

A tágas piactér közepén a Maria Immaculata szoborral 1910. körül. / The spacious market place

with the statue of Maria Immaculata in the centre around 1910.

(FORRÁS/SOURCE: EGYKOR.HU/TATA/SZENT-KERESZT-PLEBANIATEMPLOM/2405 (2011.12.20.))

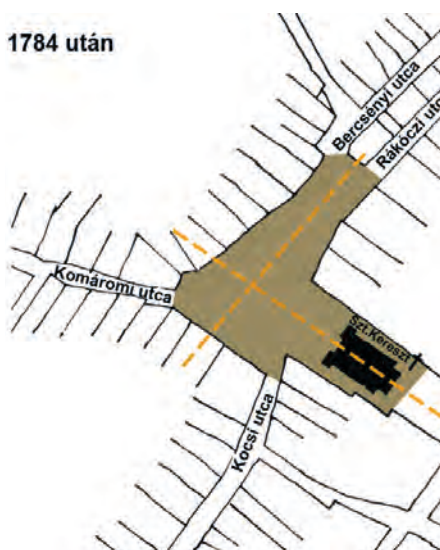

Tata lies in Komárom-Esztergom county 9 km away from the chief town, Tata-bánya. The city plays an important economic, social and cultural role in the life of Tata sub-region, and is also a popular destination for tourism.¹ Kossuth square is on the southern centre of the historically dual-cored (Tata and Tóváros) city. The city square, home to the church and market followed the organic development and served for the public life of the city for centuries. Currently, most of the square's area – uncommonly for main town squares – is used as a public park. In this present form it is no longer able to comply with the needs its position and historical past would demand. The place is not the centre of social and cultural life anymore, and it has lost most of the typical roles of a main square. In spite of its location, historic and artistic values including its classical buildings it stands idle and neglected in the heart of the old town. The redefinition of its functions and a new design for the square has been on the agenda for decades. The Municipality of Tata has announced calls for tender several times but the actual implementation has repeatedly been delayed.

THE HISTORY OF KOSSUTH SQUARE

The history of Kossuth square has been closely linked to the development of the city. The old town and its architectural image has been associated with the Eszterházy family. The estate was purchased in 1727 by József Esterházy who invited settlers from Alsace, Bavaria, Germans from Würzburg region, and later Moravians to recover the decimated population after the war of independence. The new residents were able to satisfy the increased demand for workforce and the immigrant engineers, architects and artisans helped Tata in her quick development. Ferenc Eszterházy commissioned Anton Pilgram to build today's most significant building of the square, the Szent Kereszt (Holy Cross) Parish Church. Construction works started in 1751 but soon came to a halt. 18 years later the works continued according to Jakab Fellner's revised plans. At this time the former Gothic church (St. Balázs) was still standing in the middle of the square. The old, dirty and dilapidated building could only be demolished when the new Holy Cross Church was ready for celebrations. After the death of Jakab Fellner, his fellow architect József Grossmann

¹ In summer time there are Water, Music, Flower Festival, the Tata Crowd, and the Baroque Festival, while in autumns the Great-Lake Big Fishing and the international reputation Tata Wild Goose Crowd attract the visitors.

Grossmann József vette át az építkezés irányítását, és végül 1784-ben, copf stílus-irányzat jegyeivel kiegészülve készült el a késő barokk Szent Kereszt plébániatemplom (1. kép). A téren a hajdani Szent Balázs templom főoltárának helyén a mai napig áll Schweiger Antal 1784-ben készített Maria Immaculata szobra (2. kép). A templom építését követő három évtized szinte valamennyi építészeti munkája Fellner nevéhez köthető. Fellner iránymutatása „... mélyrehatóan érvényesült Tata városképi egységében, a tájba olvadó, a természet elemeivel átszőtt, nagyrészt bájos igénytelen-ségű épületekből összetevődő ízes dunántúli barokk várossá való kibontakozásában.”²

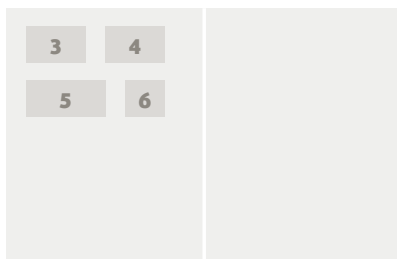
A fellendült kézművesiparnak köszönhetően a templomtér további funkcióval bővült. A készítőik és kereskedők messzi vidékekről is hozták áruikat a téren rendezett heti és országos vásárokra. A tér akkori neve is erre utal: Piac vidéke / Piac tér. Végül a tér Kossuth Lajos halálának tiszteletére 1895-ben megkapta a ma is használatban lévő Kossuth tér nevet. A századfordulót követően felgyorsul-

tak az infrastruktúrafejlesztések. Kövezési és csatornázási munkálatok folytak, valamint Európában elsőként acetilén-gázzal üzemeltetett közvilágítást is kapott a tér. Az 1930-as években Magyary Zoltán, a közigazgatás tudományának nemzetközileg is elismert tudósa, vetette fel először a tér megújításának szükségességét. A plébániatemplom előtti lejtős terület támfalakkal, lépcsőkkel történő rendezése végül 1938-ban Wälder Gyula építész tervei alapján készült el. A templom északkeleti sarkán kapott helyet Fellner Jakab szobra (Ungvári Lajos, 1940.). A Kossuth tér mai, növényzettel borított képének kialakítására 1964-ben került sor. Ekkor helyezték el a „Vízbe néző lány” szobrát (Brém Ferenc, 1964.) is. Így az egykori piactér, majd burkolt városi tér végül parkosított térré alakult. (3. kép)

A TÉR JELENLEGI ÁLLAPOTA (4. KÉP)

A Kossuth tér szerkezetét a szomszédos települések irányába vezető utak

² dr. Rados Jenő: Tata, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1964. p.48.

3. kép/pict.:

A Kossuth tér a parkosítást követően (1972.) / Kossuth square after the construction of the park. (FORRÁS/SOURCE: EGYKOR.HU/TATA/SZENT-KERESZT-PLEBANIATEMPLOM/ 2405 (2012.01.03.))

4. kép/pict.:

A tér mai képét mutató légi felvétel. / Recent aerial photo of the square. (FORRÁS/SOURCE: TATA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA, 2008.)

5. kép/pict.:

A tér szerkezete 1784 előtt (bal), és a

módosult térarányok a Szent Kereszt plébániatemplom elkészülte után (jobb). / The structure of the square before 1784 (left), and the modified space dimensions after the construction of the Holy Cross Parish Church (right).

(FORRÁS/SOURCE: DR. RADOS JENŐ: TATA, MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1964., P 84. NYOMÁN A SZERZŐ ÁLTAL ÁTDOLGOZVA / REVISED BY THE AUTHOR)

6. kép/pict.:

A Kossuth teret övező épületek

földszintjének utcafronti funkciói. / Services at the ground-floor of the buildings surrounding the Kossuth square.

took over his work and finally in 1784 the church was finished in late Baroque style. (Picture 1.) From that time on the statue of Maria Immaculata (sculptor Antal Schweiger, 1784.) has stood in place of the high altar of the old church. (Picture 2.) Almost all constructions of the following three decades were related to Fellner. Fellner „...has made a deep impact to the integral scence of the town of Tata. His legacy is unequivocal in her development into a charming Transdanubian Baroque city composed of gratuitously unambitious buildings that merge unnoticed into the natural landscape.”²

Thanks to the flourishing handicraft industry the role of the church-square has improved. Craftsmen and merchants arrived to participate at weekly fairs. The new name of the square also referred to this fact: Market place / Market square. Finally, followed by the death of Lajos Kossuth the square received its present name in 1895. After the turn of the century infrastructural developments have accelerated. Resurfacing and drainage works were carried out and acetylene gas-lights were introduced for the first time in Europe. First, in the 1930s Zoltán Magyary (the internationally recognised expert of public administration) suggested the renewal of the square. The brae in front of the church was reconstructed by stairs and buttresses according to the plans of Gyula Wälder in 1938. The statue of Jakab Fellner (sculptor Lajos Ungváry, 1940.) was moved to the northeast corner of the church. The present layout of a green park was designed in 1964 including the installation of the “Water-staring girl” statue (sculptor Ferenc Brém, 1964). Since then the old market square has become an urban park. (Picture 3.)

THE SQUARE IN ITS PRESENT CONDITION (PICTURE 4.)

The present outline of Kossuth square is defined by the surrounding roads that have lead unaltered towards neighbouring settlements for a long time. The old town has managed to preserve its medieval character of irregular streets, easy curves and spaces of variable width thanks to the traditional nature of its development. The “L” shape of the square is an excellent example for this organic transformation. Until the mid 18th century the cone-shaped square had a north-south axis, but with the construction of the new church it received a new lateral axis changing the medieval proportions significantly. (Picture 5.) The square in its earlier shape was dominated by the old Gothic church standing in its centre, while in the new, more spacious configuration the Baroque church occupies the lateral axis.

The atmosphere of Tata is strongly defined by the rich historic monuments of the downtown area. Most buildings show marks of classicism. The single-storey houses with closed fronts and stoned walls bordering Kossuth square are remains of the vivid agricultural activities that once characterised the every-day life of its inhabitants. All but a few of these homes of parallel ridges to the street are under local or national heritage protection.³ Nowadays these harmonious buildings are used for many varying purposes. (Picture 6.) The sacral, architectural and touristic roles of the church are outstanding. The town hall in the northwest corner of the square not only provides for the seat of the mayor’s office, but welcomes the guests for wedding ceremonies as

² dr. Rados Jenő: Tata, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1964 p.48.

³ List of Hungarian Heritage, Komárom-Esztergom county. Editors: István Bardoly - Andrea Haris, Cultural Heritage Protection Office, Budapest, 2006.

határozzák meg, melyek szinte nyomvonalváltozás nélkül maradtak fenn. A hagyományokra épülő szerves városfejlődésnek köszönhetően a tér jellegzetes formájával, valamint az utcák szabálytalan vonalvezetésükkel, enyhe görbületeikkel, változó szélességeikkel megőrizték középkori jellegüket. A Kossuth tér mai „L” alakja a tér szerves fejlődésének következménye. A XVIII. sz. közepéig észak-déli tengely mentén húzódó tölcserformát képző tér az új templom építésével kapta meg keresztmennyét (5. kép). Ez az átalakítás a középkori térarányokat jelentősen megváltoztatta. Földszintes házakkal körbezárt, súlypontjában a régi, gótikus templommal kitöltött teret felváltotta a tágasabb, a keresztmennyében magasodó barokk templommal rendelkező tér. Az új templom és annak előtere a Komáromi utca folytatásaként elhelyezett tengelybe szerkesztve a tér domináns részévé vált.

A tér hangulatát Tata történeti emlékekben gazdag belvárosi magja erősen meghatározza. A Kossuth tér térfalait képző épületek többnyire a klasszicizmus stílusjegyeit viselik. A mezőgazdasági művelésből fakadó igényekhez igazodva földszintes, kocsibehajtásra alkalmas kapukkal zárt sorúvá alakult beépítés, a megszakításoknál tömör kőkerítéssel, nagyrészt az utcával párhuzamos tetőgerinccel épült házak együttese jellemző. A teret övező szinte valamennyi épület helyi vagy országos műemléki védelem alatt áll.³ A hangulatában egységességet sugárzó, nagy múltú épületek mára változatos funkciókkal telítődtek (6. kép). A templom mind szakrális, mind építészeti, turisztikai szerepe kiemelkedő. A tér északnyugati sarkán álló városháza emeleti nagytermét az önkormányzati üléseken túl házasságkötő teremként is használják. A tér déli részén több oktatási, illetve kulturális intézmény található. Az épületek utcafrontjain jellemzően kereskedelmi és szolgáltatói egységek kapnak helyet. A lakófunkció általában a házak hátsó traktusába került.

A Kossuth téren, mint az urbánus terelnél oly gyakran a közúti forgalom túl-

zott tértényerése megnehezíti a tér gyalogos elérhetőségét, a zsúfolt parkolás pedig vizuális és néha fizikai akadályt is képez a park és a térfal szélén futó járdák között. Mindezek mellett a park túlnőtt növényállománya is nehezíti a tér használhatóságát. A fák koronája sok esetben egymásba ér, így az egyébként szép példányok is torz, alászorult, elferdült képet mutatnak. Az idős korok miatt nagyra nőtt cserjék erősen akadályozzák a tér átláthatóságát, elfedve a környező homlokzatok szépségét, szűkítve az egykor tágas piacteret. A kúsó örökzöld állomány túlbujánzott, utakat és teljes lépcsőket téve járhatatlanná. A téren tapasztalható magas lombkorona-borítottság (63,5%) okán kialakult mély árnyékoltság következtében a gyepfelületek aránya alacsony, minőségük leromlott. A park jelenlegi lepusztult állapotában csekély rekreációs értékkel bír, leginkább csak átmenő forgalmat bonyolít, hosszabb tartózkodásra nem alkalmas. Az idő azonban nem csak rombolt. A fák jelentős értéket képviselő komoly példányokká nőttek. Ezek térszervezési és ökológiai hatásuk miatt fontos szerepet játszanak a tér életében.

Mindezek ismeretében megállapítható, hogy a változatos funkciókkal körbevett terület jelen állapotában szinte kizárólag parkolási funkciókat szolgál, és a tér növényzettel dúsan benőtt, gyalogos közlekedésre lassan alkalmatlanná váló belső része kihasználatlanul áll a műemléki környezetben lévő város központjában.

KONCEPCIÓ ÉS SZABADTÉRÉPÍTÉSZETI TERV

Koncepcióm megalkotásakor az vezérelt, hogy e rendkívül jó adottságokkal és lehetőségekkel rendelkező tér ismét bekapcsolódhasson a város eseményekben gazdag, rendezvényekben bővelkedő életébe. Tervem elkészítése során célt volt a hely szellemének erősítésén és a tér történeti múltjából megőrződött elemek [szobrok, térarányok, átlátások, stb.,]

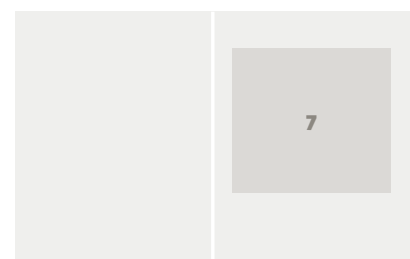
3 Magyarország Műemlékjegyzéke, Komárom-Esztergom megye. Szerk: Bardoly István – Haris Andrea, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Budapest, 2006.

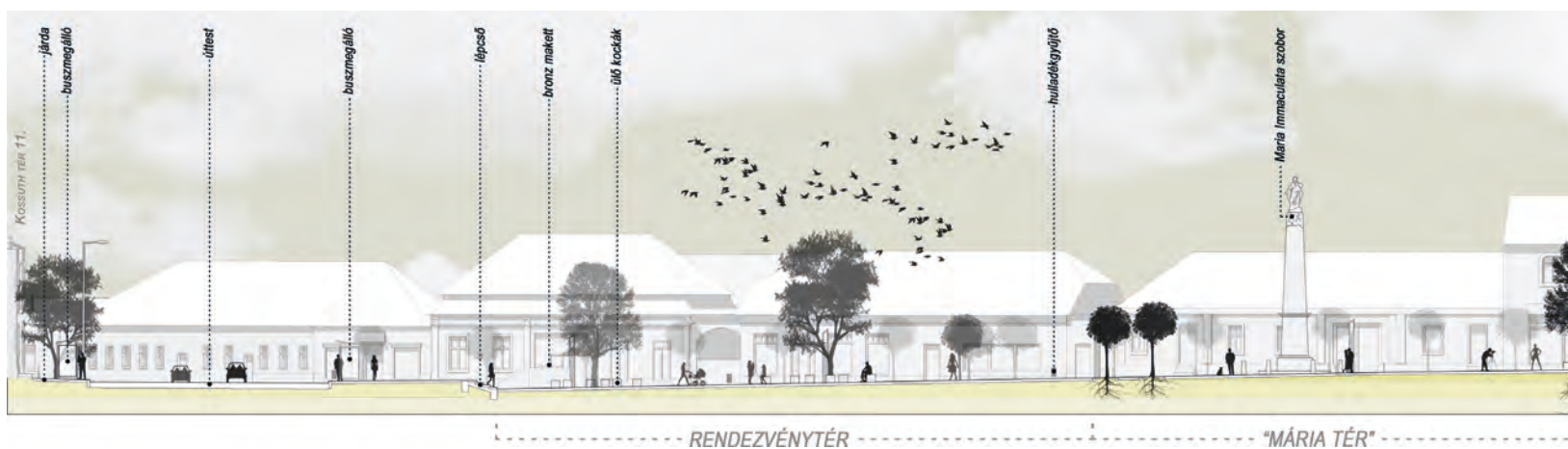
well. The southern part of the square hosts many educational and cultural institutions. The fronts of the buildings offer trade services and facilities, residents use the back side for living.

As so often in urban areas the heavy traffic makes it difficult to access the park. The crowded parking area creates a visual and sometimes physical barrier between the park and the sidewalk, and the overgrown plants also make the use of the park more difficult. Tree crowns are often so close that they force even the nice individuals to develop an

oblique and deformed shape. The old shrubs block the sight to the facades and occupy the once spacious market place. The overgrown evergreen creepers have made some of the parkways and stairs impassable. The high level of canopy coverage (63.5%) results in areas of deep shadow. Lawn ratio is low and its quality is rather poor. It is no surprise that the worn-out square has low recreation value, people just pass by and do not stay to spend time. Ageing, however, has not only led to deterioration: trees have grown larger and

7. kép/pict.:
A Kossuth tér szabadtérépítészeti terve. / Open space design plan of the Kossuth square.

valamint a jelenlegi értékek (idős növényzet) megtartásán túl, hogy a tér újból mentális központtá alakuljon, amely képes helyet biztosítani a pihenésnek, a személyes találkozásoknak épp úgy, mint a reprezentatív rendezvényeknek, vásároknak. Tervemben visszafogottságra törekedtem, hogy a tér hangulatát adó épületek harmóniája zavartalanul érvényesüljön (7. kép). Vissza kívántam adni az egykori piacok tágasságát, a régi városi tér faltól-falig való kihasználtságát, a burkolt tér egységességét. A struktúrában ugyanakkor igyekeztem helyet biztosítani a parkban lévő értékes faállománynak. Ezek alaprajzilag véletlenszerű, spontán elhelyezkedésükkel, változatos habitusukkal a feszes burkolati architektúrát lágyítják. A fák spirituális szerepe is jelentős, egyrészt a közelmúlt állapotának hordozói, másrészt mentális terek lehatárolásában játszanak szerepet, ugyanakkor törzsmagasságukból adódóan a tér átláthatóságát, az egységesség érzékelését nem akadályozzák.

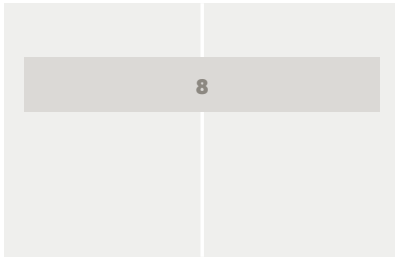
Egy főteret esetében alapvető elvárás annak könnyű és szabad megközelíthetősége, átjárhatósága. Ennek elsődleges feltétele az áthaladó közúti forgalom kizárása, erős csökkentése. A tér körbejárhatóságára szükség van (lakók, árufelvités, mentés, stb.) ám a csökkentett for-

galmú, vegyes használatú útpálya megjelenítését igyekeztem a minimálisra mérsékelni.⁴ Az „úttest” mellett, az épületek előtt lehetőség nyílik kávézók, éttermek kitelepedésére, a térfalak élettel való megtöltésére. A szabad közlekedés érdekében a terepi különbségeket ahol lehetett, támfalak építése nélkül oldottam meg, azokat inkább hosszú, elfogyó lépcsőfokokkal hidaltam át. Így a térhasználó mozgásában nincs előre definiált utakhoz kötve, a teljes téren biztosított az akadálytalan közlekedés.

A koncepcióm szerint kialakuló egységesség ellenére a Kossuth tér számos kisebb térrész összességékként épül fel (8. kép). A különböző funkciókat, a térszerkezeti adottságot és az adott hely sajátos adottságait figyelembe véve összesen hat, különböző méretű és karakterű térrészt, vagy inkább részteret alakítottam ki a következők szerint:

A Szent Kereszt Plébániatemplom előtt helyezkedik el a **templomtér** (550 m²). A Kossuth teret meghatározó templom olyan környezetet kíván meg, ami egyaránt harmonizál a tér egészével és kisebb egységeivel. A templomtér kialakítása során a funkcionális igényeknek megfelelően a terepadottságok figyelembevételével alakítottam ki a lehető legnagyobb összefüggő, burkolt felületet. A

4 A parkolási igényeket a templom mögötti területen kialakított 52 férőhelyes parkoló elégíti ki.

8. kép/pict.:
A Kossuth tér
hosszmetszete. /
Longitudinal section of
the Kossuth square.

they have become more valuable. They also play an important role in terms of space organisation and urban ecology.

With all the above considered not even the large variety of functional roles in the surrounding has prevented Kossuth square from becoming barely more than a green parking area. The overgrown plants block the view and the pedestrian pathways, and Kossuth square is forced to remain unused in the middle of the historic centre of the city.

THE MAIN CONCEPT AND THE OPEN SPACE DESIGN PLAN

The guiding principal of my concept has been to reconnect the square to the lively life of the city and to create a central area for recreation, personal encounters, representative events and fairs. These new roles have been designed with a clear intention to conserve the old spirit of the space and to preserve elements of the historic past (statues, space ratio, views) and its present (valuable plant stock). In order to let the atmosphere and the harmony of the buildings dominate the space I applied a very restrained approach in the composition. (Picture 7.) I have aimed to recall the spaciousness

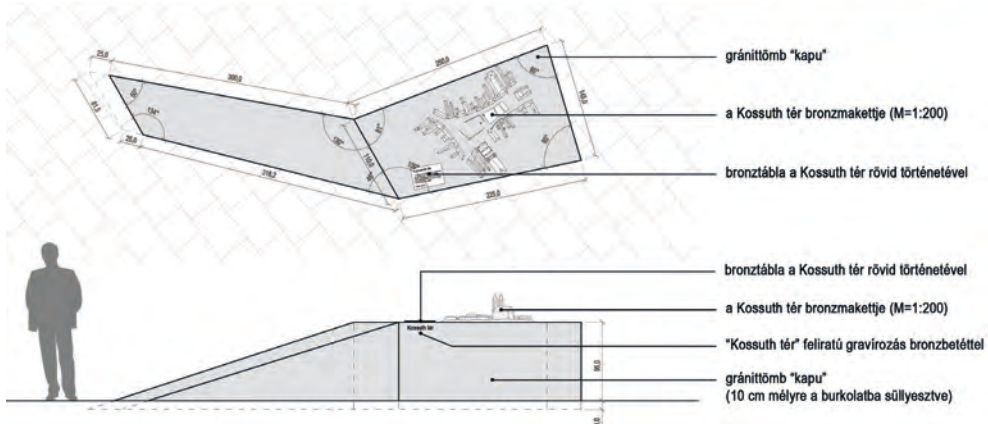
of former markets, the uniformity and versatility of wall to wall surfaces. At the same time I have tried to secure the space for the valuable tree-stock. The random and spontaneous location and the variable nature of these trees soften the geometry of the square and the simplicity of the tight architecture of the cladding. The spiritual role of the trees is also important: they represent the continuity between past and future. They also help to separate distinctive areas without blocking the free view throughout the square with their high trunk.

The provision of free access and easy crossing are essential in case of main squares. This can be achieved primarily by the exclusion - or strong reduction - of passing traffic. Although there is apparent need for motorized traffic around the square (inhabitants, shops, rescue, etc.) I have tried to minimize the display of the all-purpose road required by reduced traffic.⁴ The walkway enables the surrounding cafes and restaurants to use the square and fills it with life. Free pedestrian traffic is ensured by long running stairs instead of more common buttresses which allows the visitors to move freely in the square.

In spite of the visual uniformity of Kossuth square, it can be separated into

4 A 52-space parking place has been planned behind the church to serve the parking issues.

térhez közvetlenül kapcsolódik a templommal összekötő lépcső- és támfalrendszer. Az 1938-as kialakítás hármastagolását megtartottam, de a pihenők (andezit) és a lépcsők (gránit) anyagát és arányait igyekeztem a tér többi részével összhangban kialakítani. A templom felé fokozatosan csökkenő teresedések, valamint a szűkülő pofafalak közé ékelt lépcsőkarok a templom térbeli helyzetét, dombi pozícióját hangsúlyozzák, a díszes kapura terelik a tekintetet.

A templomtértől nyugatra lévő rendezvénytér (950 m²) méretéből adódóan alkalmas nagyobb tömeget vonzó események lebonyolítására. A tér különlegessége, hogy városi pozíciójához képest lombkorona-borítottsága magas, kellemes, árnyékolt teret képez, fásított közteret szerepet tölt be. A fák köré csoportosított ülőkockák a térrész egységét, nagy felületként való használhatóságát nem akadályozzák, békés szemlélődésre, társalgásra nyújtanak lehetőséget. A kockák egyszemélyes kiképzésűek, de csoportos elhelyezésük megengedi, hogy kisebb-nagyobb társaságok és magányos sétálók egyaránt megtalálhassák a számukra ideális helyet. A déli térrészt meghatározó nagyvonalú lépcsőkialakítás leginkább a rendezvénytéren bontakozik ki. A nyíló lépcsőszárak iránya a kör-

nyező térfalakra, téri helyzetekre reflektál. A terepadottságoknak megfelelően az egyes lépcsőfokok a burkolatba vesznek, illetve abból bújnak elő, változó hosszúságukkal játékoságot visznek a tér ezen részébe. A rendezvénytérhez szorosan kapcsolódik a fogadótér (300 m²). A tér különlegességét a rendezvényterre vezető gránittömb kapuelemek alkotják (9. kép). Excentrikus formájuk, széttároló karjaik hívogatás, bevezetés a térre.

A „Mária tér” (600 m²) a 17 m magas talapzaton álló Maria Immaculata szobor méreteihez méltó teresedés (10. kép). Az 1784 óta változatlan helyen lévő műalkotás a tér középtengelyében állva fontos térszervező elem. A kialakított térrész funkcionálisan kisebb léptékű eseményeknek képes helyet adni, de a rendezvényterrel együtt nagyobb városi események (pl. karácsonyi vásárok, nyári ünnepek) lebonyolítására is alkalmas helyszínt biztosít.

Bár jelentős mértékben növeltem a Kossuth tér burkolati arányát, a tér jelenlegi, a helyiek által megszokott park jellegét a tervemben részben megőriztem. A kialakított ligetes pihenő (1550 m²) szabályos geometriájú, zöld szőnyegként terül el a térfalak között. Az épített környezet és a park között átmeneti elemként jelenik meg az ide áthelyezett „Vízbe néző

9

10

9. kép/pict.:

A fogadótér gránittömbje a Kossuth tér bronzmaktjével. / The bronze modell of Kossuth square on one of the granite blocks of the reception zone.

10. kép/pict.:

A „Mária tér” és a rendezvénytér látványrajza. / Visualization of the „Maria square” and the event space.

a number of smaller areas. (Picture 8.) Taking into consideration the spatial and functional capabilities of the square, I have created six different areas varying in size and character as follows:

The **church square** (550 m²) situates in front of the Holy Cross Parish Church. This predominant church requires an environment to harmonise both with the entire square, and its close surroundings. When planning this unit I decided to develop the largest possible paved surface to comply with its main purpose. The church square is in direct contact with the network of the stairways and buttresses leading towards the entrance of the church. The triple division of the original 1938 plan has been kept unchanged but the materials and sizes of the rests (andesite) and the steps (granite) has been tuned to match other elements of the design. The gradually decreasing terraces towards the church and the stairways wedge between the narrowing buttresses and emphasize the spatial position of the building and lead the look to the ornate gate.

The **event space** lies west to the church with a size (950 m²) sufficient to host even large-scale events. Uncommonly for its central location its high level of canopy coverage provides for a

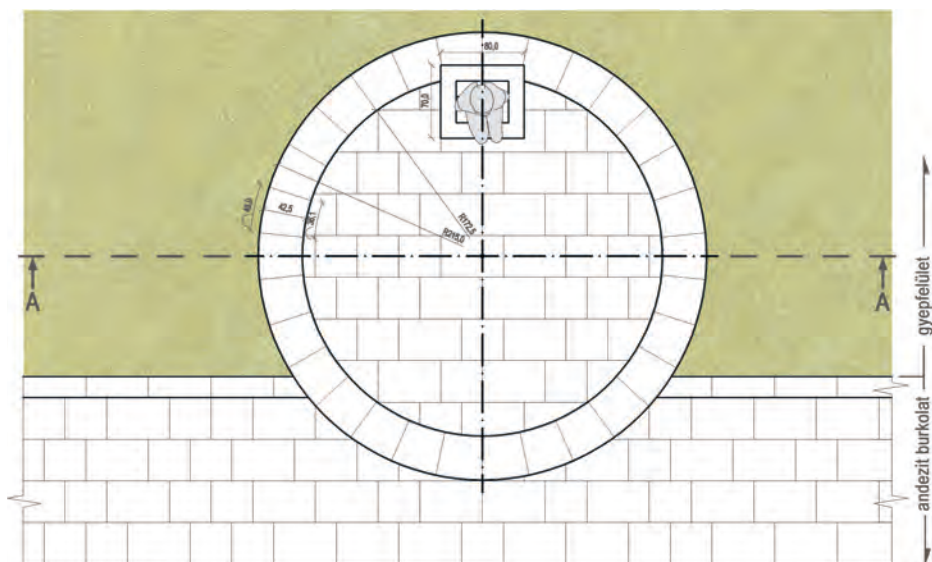
unique shady atmosphere and it creates a nicely planted public place. The sitting cubes – grouped around the trees – do not interfere with the integrity of the square and maintain the usability of a large open space. They invite people to stop for peaceful contemplations and conversations. The cubes are single-sized but their grouped alignment allows for both individuals and larger companies to stop by them. The far-reaching design of the stairs becomes more evident at the southern part of the square. The arms of the opening stairs reflect to the surrounding space. As the terrain changes in height these steps emerge or disappear from the surface, their varying length creates a playful pattern in this zone of the square. The **reception zone** (300 m²) is closely related to the event area. These eccentric large granite blocks are a unique feature as they open like arms to invite and greet people entering the square. (Picture 9.)

“**Maria square**” (600 m²) surrounds the 17m high statue of Maria Immaculata with an area of matching size. (Picture 10.) The statue has stood at the exact place since 1784. Located in the axes of the square it is a critical element of space organisation. By itself the Maria square is an ideal location

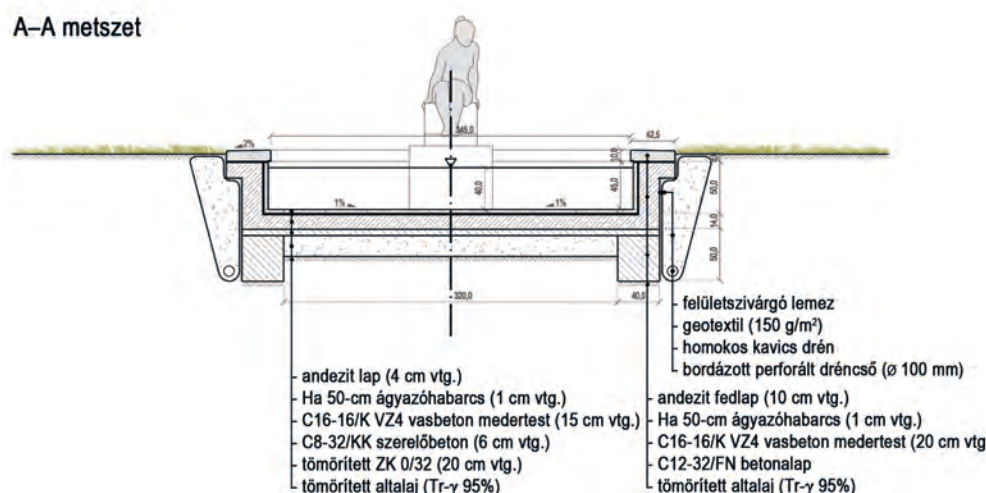
for smaller events but combined with the event space it has the capacity to host large town festivals (i.e. Christmas fairs and summer festivals) as well.

Although the paved surface at Kossuth square has significantly been increased, the friendly green-park ambience of the place has been successfully preserved. The **grove** (1.550 m²) spreads between the walls as a giant green carpet. At the point of transition between built and natural environment stands the relocated statue of the “Water-staring girl” in a new sunken circular pool. (Picture 11.) The crosswalks through the grove step out from the tight design as these diagonal pathways expand towards the church allowing for free pedestrian traffic across the square. The visual connection of the grove and its surroundings is supported by playful narrow stripes stoned across the green field. Along the crossways and the stripes the sitting cubes and block benches are grouped together creating another recreational area. No shrubs have been added to the design with the intention to keep the view unmolested between the lawn and the tree crowns and to let the pedestrians freely walk around.

The northern part of Kossuth square belongs to the Town Hall.

A-A metszet

lány” szobra, amely új, kör alaprajzú, súly-

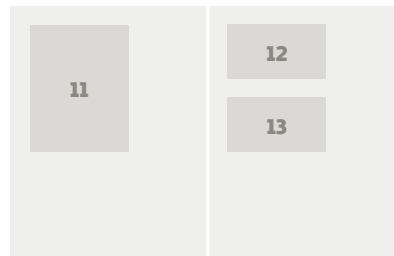
lyesztett díszmedencét kapott (11. kép). A ligetet keresztező sétányok kilépnek a tér eddigi rendszeréből. Ezek az átlós, a templom irányába táguló utak biztosítják a keresztirányú közlekedés szabadságát. A liget és környezete összekapcsolását a rajta áthúzódó ösvény szélességű burkolati csíkok segítik, játékoságot csempésznek a zöldfelületbe. A sétányok mentén és a burkolatsávok köré csoportosulva jelennek meg az ülőkockák és tömbpadok, amelyek a pihenés lehetőségét biztosítják. A ligetben a cserjeszintet nélkülöztem, így a gyep és a lombkoronaszint között szabad átlátásra, (át)közlekedésre nyílik lehetőség.

A Kossuth tér északi területe a Polgármesteri Hivatal intézményéhez kötődik. A reprezentatív tér (650 m²) ünneplés hangulatát a hivatal előtti burkolatból feltörő vízjáték és a mögötte elhelyezett zászlók teremtik meg, ugyanakkor ez a terület az északi irányból érkező látogatók számára fogadótérként is működik (12. kép).

ÖSSZEGZÉS

Tervem - reményeim szerint - a Kossuth téren ma tapasztalható konfliktusok és problémák pusztán megoldásán túlmutat. A különleges értékekben bővelkedő tér kialakítása során tudatos tervezői szándékom volt a terv visszafogott, a tér rég- és közelmúltjából fennmaradó értékes elemekből táplálkozó, egységként történő kezelése (13. kép). Az önmagukban „üres” térrészek kapcsoltságuk révén olyan kombinálható terek kialakítását teszik lehetővé, melyek segítségével a Kossuth tér alkalmassá válik sokoldalú funkcionális szerepének, egy városi központ változatos igényeinek kielégítésére. Ugyanakkor az így kialakított egység képes biztosítani a méltó háttérrel a műemléki környezetnek, és összefogni mindazokat a városközponti funkciókat, amelyek megjelenésével a Kossuth tér ismét Tata élettel, nyüzsgő városi főterévé válhat. ©

A PUBLIKÁCIÓ A TÁMOP-4.2.1/B-09/1/
KMR-2010-0005 KUTATÁSI PÁLYÁ-
ZAT TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

11. kép/pict.:
A „Vízbe néző lány” új díszmedencéjének részletterve. / The plan of the new pool of „Water-staring girl”.

12. kép/pict.:
A Polgármesteri Hivatal előtti reprezentatív térrész

látványa. / View of the representative area in front of the Town Hall.

13. kép/pict.:
A Kossuth tér madártávlati képe. / Bird-eye-view of the Kossuth square.

The ceremonious atmosphere of the representative area (650 m²) has been created by introducing jet fountains spraying water from the pavement and by flags placed behind them. This zone may function as a reception zone as well for those arriving from the north. (Picture 12.)

environment with an unobtrusive background and makes Kossuth square able to host a vibrant, bustling city-life in Tata downtown again. ©

THE PUBLICATION WAS SUPPORTED BY TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0005 RESEARCH FUND.

SUMMARY

I hope to believe that my plan does not only describe a possible way to address the general discontent towards the present condition of Kossuth square, but it offers solutions beyond its current opportunities. My priority has been to handle the square in its integrity and applying a restrained approach in order to keep most of the remains of its rich history apparent. (Picture 13.) The links and possible combinations of “empty” spaces enable the square to fulfil its multifunctional role as city centre. The visual integrity provides the historic